

Massamedia en parlementaire verslaggeving

Jos BOUVEROUX

Journalist bij de Belgische Radio en Televisie

Er bestaat tussen parlementsleden en parlementaire verslaggevers een haat-liefde verhouding. Beiden hebben mekaar nodig, beide kanten kennen mekaar goed – soms wat al te goed, wat al te vriendschappelijk – maar toch is de rol van de media en die van de parlementsleden verschillend. Vooral in de laatste jaren is dat zeer duidelijk tot uiting gekomen. De parlementaire verslaggever is niet langer de robot die zonder nadenken alles noteert én publiceert wat er in het parlement wordt gezegd en gedaan. De parlementaire verslaggever is zowaar iemand geworden, die vaak onafhankelijk en meestal bewust een selectie, een keuze maakt van wat er in en rond het parlement gebeurt. De tijd dat parlementsleden haast automatisch in het nieuws kwamen, als zij maar de tribune bestegen, is voorbij, en zonder enige twijfel *definitief* voorbij. Opvallend is alleszins dat voor die situatie zeer dikwijls de schuld wordt gegeven aan de media. Voorbeelden daarvan zijn legio.

Niet langer dan enkele weken geleden werd in de Vlaamse Raad felle kritiek geleverd op het gebrek aan mediabelangstelling voor de parlementaire debatten. Met media werden dan hoofdzakelijk de elektronische media bedoeld, radio en televisie. Ook in het nationale parlement, Kamer en Senaat, is het vrij veelvuldig tot dat soort kritieken gekomen. Kort samengevat komt het hier op neer: de massamedia, vooral radio en televisie, besteden helemaal geen of veel te weinig aandacht aan de werking van het parlement. Wat meestal onuitgesproken blijft, zei mij onlangs een actief parlements lid: "Ik ben geen burgemeester of schepen en doe weinig aan dienstbetoon. Wél ben ik een actief Kamerlid, waar ik mijn job graag doe en ook au sérieux neem. Maar hoe kan ik kiezers behouden of winnen als de media geen melding maken van mijn parlementaire activiteiten?" Totdaar vrij letterlijk de klacht van, nogmaals, een actief parlements lid. Zijn klacht geeft vrij goed weer hoe diep de frustratie bij velen zit tegenover de rol van de media.

Het is bovendien geen nieuwe frustratie. Al jaren geleden waren er felle klachten. In 1981 bijvoorbeeld aarzde een fractieleider niet om te zeggen dat de media niet meer of niet minder dan "een zware beroepsfout" maakten, door te weinig aandacht te besteden aan het parlement. Volgens hem lag het grootste probleem voor het parlement niet bij de instelling zelf, maar... bij de pers. Het was en is een zware uitspraak, die in mijn ogen onjuist is.

Bij de voorbereiding van deze bijdrage ben ik in de BRT-archieven gaan grasduinen naar verklaringen, interviews, standpunten over het parlement en de media. Opvallend daarbij is dat al *sinds de helft van de jaren '70* er een vloed van communiqué's en interviews is, waarin wordt geklaagd ofwel over de verloedering of onmacht van het parlement ofwel over het gebrek aan mediabelangstelling. En vaak, zo stelt men dan vast, schuiven velen de schuld voor de parlementaire onmacht in de schoenen van de media, liever dan de hand in eigen boezem te steken.

Nochtans had op 14 oktober 1975 de toenmalige Kamervoorzitter Dries Dequae bij zijn ambtsaanvaarding wel aan zelfkritiek gedaan. Dequae kritiseerde niet enkel het groot absenteïsme van de parlementsleden – waartegen hij zelfs een tuchtregeling voorstelde – maar hij legde, toen al, in 1975, de vinger op vele zere plekken, die ook vandaag nog bestaan en die mee aan de basis liggen van het gebrek aan mediabelangstelling. Zo pleitte Dequae voor *minder interpellaties*, want hoe méér er geïnterpelleerd wordt, hoe meer een interpellatie aan betekenis inboet. De mondelinge vragen, aldus nog steeds Dries Dequae in 1975, hebben teveel betrekking op louter plaatselijke problemen, die slechts een kleine groep mensen aanbelangen. De uitvoerende macht antwoordt niet of veel te laat op schriftelijke vragen enzovoort. Meer algemeen waarschuwde Dequae toen al dat de uitvoerende macht, de regering, het laken steeds meer naar zich toe trok, ten koste van de wetgevende macht: “De onbehaaglijke sfeer die soms voorkomt is wellicht te wijten aan het feit dat vele wetsontwerpen tot in detail worden vastgelegd en gekend in contacten *buiten het parlement*. Het parlement krijgt de indruk dat zijn rol enkel tot een formele bekrachtiging wordt herleid”¹.

Het was een serieuze waarschuwing, of moeten we zeggen: het waren profetische woorden, want tegenover toen, 1975, is de situatie er allesbehalve op verbeterd. Sindsdien hebben we immers de participatie gekend van het eind der jaren '70, de bijzondere machten van de jaren '80, het nauwkeurig “timen” – het in de tijd vastleggen – van parlementaire stemmingen, *niet* door het parlement zelf maar door de uitvoerende macht. Begin dit jaar heeft men het meegemaakt dat sommigen spraken van een parlementaire overwinning, toen een bepaalde stemming twee weken later kon plaatshebben dan de regering had vooropgesteld...

Kan het tegenover deze achtergrond dan verbazing wekken dat de media steeds minder belang gaan hechten aan het parlement? *Het echte beleid, de echte macht is verschoven van het Paleis der Natie naar de ministeriële kabinetten*. Die machtsverschuiving is niet de schuld van de media, maar de media hebben – overigens samen met de publieke opinie – die machtsverschuiving geconstateerd en daaruit conclusies getrokken. Want wegens het fel toegenomen nieuwsaanbod – en aan die trend lijkt voorsnóg geen einde te komen – moeten de massamedia, vooral radio en televisie, steeds *selectiever* worden in hun berichtgeving. Zo'n twintig jaar geleden kon je in de kranten nog uitgebreide parlementsverslagen vinden. Nu telt men die op de vingers van één hand. Kijkers en luisteraars willen snel geïnformeerd worden over de belangrijke zaken in eigen land én in de wereld en vragen niet méér dan dat.

Het gevolg van die meer selectieve aanpak is dat de massamedia vooral *stilstaan* bij wat écht belangrijk is, bij wat gevolgen kan hebben in het dagelijks leven en – helaas – in zeer vele gevallen hoort het parlement daar niet meer bij. In 1984 schreef oud-senator Marcel Storme: “Het parlement is een drijvend nijlpaard geworden. Ook wanneer men het dier met nauwkeurigheid gadeslaat weet men nooit met zekerheid of het nog leeft dan wel dood is”². Volgens de Leuvense socioloog L. Huyse heeft dat drijvend nijlpaard zijn macht verloren ten voordele van de uitvoerende macht en een aantal alternatieve circuits, waar de echte po-

(1) Kamer van Volksvertegenwoordigers, Parlementaire handelingen, oktober 1975, blz. 460.

(2) M. STORME, *Mijmeringen van een jurist bij 1984*. Antwerpen, 1984, blz. 87.

litieke beslissingen worden genomen³. Dat heeft, steeds volgens Huyse, ondermeer tot gevolg dat de parlementsleden steeds meer wegvlugten in dienstbestoon en dat alleen de regering overblijft als scharniergelement, als verbindingsstuk tussen de verschuivende beslissingscentra. Op die manier wordt de rol van de uitvoerende macht nog groter dan ze al is.

Het is misschien een té hard oordeel en zeker een onrechtvaardig oordeel tegenover hardwerkende parlementsleden, maar men moet zich geen illusies maken: zeker voor de media heeft het parlement veel van zijn aantrekkingskracht verloren. Niet alleen de al geciteerde machtsverschuiving naar de uitvoerende macht is daarvan een oorzaak, maar ook de complexe werking van het parlement zelf, waar de media niet goed weg mee weten.

Voor de media is het bestaande tweekamersstelsel volkomen achterhaald. Nieuws en actualiteit zijn zeer vluchtig. De soms lange behandeling van een wetsontwerp door de Kamer kan nieuws zijn, maar als datzelfde ontwerp nog eens die lange weg door de Senaat moet afleggen, houden vele media het voor bekeken.

Nieuws en bijgevolg mediabelangstelling is bovendien erg tijds- en zelfs daggebonden. Iets kan vandaag nieuws zijn, maar morgen niet meer. Dan zijn er andere feiten die om aandacht vragen. Hoe dikwijls worden in het parlement *actuele onderwerpen* behandeld, die grote groepen kunnen interesseren? Hoelang duurt het soms alvorens een actueel onderwerp gewoon nog maar aan bod kan komen? Een Kamerlid dat een dringende interpellatie wil houden over een actueel onderwerp moet soms weken wachten vooraleer hij of zij in de Kamer aan de beurt kan komen, omdat dan de Raden bijeenkomen. "Het parlement heeft de grootste moeite om aansluiting te vinden met de actualiteit", schreef onlangs een collega van De Standaard, "en moet meer dan eens de rol lossen"⁴. Ook het parlement heeft baat bij een grondige staatshervorming, zo besloot hij, waarbij een einde komt aan het dubbelmandaat.

De meeste partijen weten overigens dat in het parlement actuele problemen slechts zelden aan bod komen of kunnen komen. Daarom verkiezen zij de klasieke persconferentie, niet in het parlement... maar in de partijzetel.

Er zijn nog andere problemen tussen het parlement en de media. De invoering van openbare commissievergaderingen is ongetwijfeld een goede zaak, een stap in de goede richting naar meer openbaarheid en dus naar mediabelangstelling. Maar men heeft de lijn niet volledig doorgetrokken! De media kunnen sindsdien immers geen of weinig belangstelling meer opbrengen voor de *plenaire vergaderingen*, tenminste als daar nog eens dezelfde argumenten vaak door dezelfde mensen soms uitgebreid worden ontwikkeld. Overdaad schaadt, ook hier.

Andere zwakke punten van het parlement – nogmaals bekeken vanuit de massamedia – zijn de soms veel te lange spreektijd; het veel te grote *aantal* sprekers. Bij sommige debatten met 70 sprekers of meer *kunnen* de media gewoon geen verslag uitbrengen, laat staan dat er bij het grote publiek interesse zou bestaan voor al die meningen over kleine onderdeeljes van het beleid. Waarom zijn vele tussenkomsten zo technisch en gesteld in een jargon, waar zelfs de verslaggevers

(3) L. HUYSE, *De verzuiling voorbij*. Leuven, 1987, blz. 49-81.

(4) De Standaard, 2-3 januari 1988.

moeite mee hebben? Waarom moet over alles en nog wat een interpellatie worden gehouden, waardoor die techniek aan inhoud verliest? Het zijn enkele problemen, maar het kernpunt blijft toch dat in de ogen van de media het parlement *niet langer het politieke machtscentrum* is. En zolang aan dat fundamenteel probleem *geén* oplossing wordt gegeven, zal het parlement het moeilijk hebben om aan bod te komen in de media.

Moet het parlement dan resoluut zijn structuren, werking en reglementen aanpassen aan de noden van de media? Een dergelijke ingreep zou mijns inziens even verkeerd zijn als het vaak passieve ondergaan. Maar, zo schreef De Standaard recentelijk: een instelling die niet langer instaat voor de grote nieuwstoevoer en dus niet kan rekenen op de automatische belangstelling van de pers, doet er goed aan de media een eindweegs tegemoet te komen. Waarom laat het parlement toe dat regering en partijen een bijna-monopolie behouden op het vlak van de voorlichting? La démocratie ne se vend pas, heet het. Waarop de krant antwoordde: toch zou meer openheid naar pers en publiek een belangrijke bijdrage betekenen tot de eigen herwaardering. De aanval heet de beste verdediging te zijn. Maar de Kamerleden en Senatoren lijken zich bij voorkeur te hullen in een afstandelijk stilzwijgen, althans als collectiviteit, want om ruchtbaarheid te geven aan de eigen toespraken en voorstellen schromen sommigen zich niet om de pers te voet te vallen. Tot zover deze collega⁵.

Het parlement en de media – radio en televisie – kunnen mekaar ook een eindweegs tegemoet treden. Op radio en TV kunnen misschien, naar buitenlands voorbeeld, specifieke programma's worden uitgezonden waarin de parlementaire werkzaamheden worden belicht. Het is *geén* mirakelformule, want op zich is het toch typerend dat in onze buurlanden het parlementaire nieuws niet in het gewone Journaal zit, maar in een apart programma, duidelijk alleen bedoeld voor de belangstellenden. Maar toch: via radio en televisie kunnen in één klap honderdduizenden worden bereikt en kan de interesse voor het parlement worden aangezwengeld. Wie weet: misschien langs de media om kan het parlement aldus een deel van zijn verloren macht terugwinnen. Maar véél fundamenteler is de vraag of de *politieke wil aanwezig is om het Paleis der Natie weer hét machtscentrum bij uitstek te maken*. Die rol kunnen en mogen de media niet overnemen. Zij kunnen enkel een hulpmiddel zijn.

Een dynamisch en boeiend parlement, of het nu nationaal of regionaal is, kan alleen maar een verrijking van de democratie betekenen en ook de media kunnen alleen maar baat hebben bij méér democratie. Zo zijn parlement en pers elkaars bondgenoten, zonder daarom altijd goede vrienden te moeten zijn. Maar ieder moet zijn rol spelen. Als de parlementsliden erin slagen, zoals Dries Dequae in 1975 zei, weer het laken naar zich toe te trekken, komt de mediabelangstelling vanzelf.

Summary: Mass media and parliamentary press coverage

During the last years the mass media have paid less and less attention to parliamentary activities. That is so because the real decision making, the real power,

(5) Evita Neefs in De Standaard van 2-3 januari 1988.

has shifted from the legislature to the executive. There are also other reasons for the declining interest in parliament: its complicated functioning, the limited interest of parliament in topical subjects, the often lengthy and technical debates.

Parliament and mass media could, however, try to bridge the gap between each other, e.g. by broadcasting special programmes on parliamentary activities. This might give the parliament a chance to reconquer a portion of its lost power. However, it remains to be proved that there is a genuine political willingness to restore the legislature as the dominant political power centre. The mass media cannot and may not be a party to this conflict. They can only be a tool.